

HISTÒRIA DE CATALUNYA

Tema XV: Època contemporània. ¡Visca les cadenes!

Dijous, 3 de febrer 2011

Des de 1789 fins al 1814 el món havia canviat. Després d'aquest període turbulent en el que a més de les armes les tropes napoleòniques havien difós per tot el continent les premisses de la Revolució, "l'Ancien Règime" restava ferit de mort, l'influència de la noblesa i la del clergat és reduiria a la mínima expressió i sorgiria amb força la nova classe social de la burgesia que ja gaudia del poder econòmic i ara volia tenir també el polític. També, després de l'incendi de Londres, el 1666, s'havien desenvolupat xarxes de societats secretes, la més important i que tindrà una gran influència en els esdeveniments del segle XIX, fou la maçoneria, que adaptà el símbols dels paletes (maçons en francès) i que s'establí a Europa i Amèrica, fortament jerarquitzada organitzada en graus i establerta en "lògies", obertes a tots els cultes sintetitzats en el "Gran Arquitecte de l'Univers".

Aquesta organització s'estengué molt de pressa i ja tingué un paper important en la Revolució Americana, car George Washington, Benjamí Franklin i Tomàs Jefferson, un dels pares de la Constitució, eren membres. Maçons foren els que inspiraren "la Declaració Universal dels Drets Humans" i també ho foren els principals impulsors de l'independència de l'Amèrica espanyola i els cabdills liberals enfrontats als tradicionalistes. La maçoneria afavoria l'investigació científica i el desenvolupament industrial, permetia però l'esclavatge i la consolidació del capitalisme enfront a les reivindicacions socials, especialment proletàries i aviat topà amb l'intransigència del catolicisme, que veia el moviment com una amenaça, mentre era tolerada i fins i tot alentida pels reformats, especialment els calvinistes. En realitat, el món d'avui és encara fill del segle XIX i els fets i conseqüències d'aquell segle encara quasi dos segles més tard, son presents en els nostres afers quotidians.

El 22 de març de 1814 Ferran VII tornava per La Jonquera, ocupada encara per tropes franceses. En la seva allocució ni una paraula a la Constitució de Cadis. A la riba dreta del riu Fluvià, el 24 d'aquell mes, el rebien les autoritats catalanes. El capità general, Francesc Copons, havia estat anomenat per la Junta de Regència i

jurat la Constitució. Poc temps després, Ferran el destituïa i confinava a Sigüenza sense grau ni paga.

Ferran anà a Saragossa i d'allà a València. El deliri pel rei és palesava en tot el recorregut i a València ocupava el càrrec de capità general Francisco Xavier Elio, d'idees absolutistes i li proposà al rei un cop d'estat per imposar el poder absolut: era tornar a l'Ancien Règime i el 4 de maig, el rei signà un decret que anul·lava la Constitució i els decrets de les Corts "*Como si no hubiesen pasado jamás tales actos*". Era el primer "pronunciamiento" i aquest mètode arrelarà fins als temps actuals. Cal tenir en compte que, amb motiu de les guerres a Europa i Amèrica, el nombre d'efectius de l'exèrcit s'havia multiplicat i els quadros de generals i d'alts oficials estaven sobre dimensionats i l'exèrcit, adonant-se de llur importància, es considerà des de llavors pel damunt del poder civil i l'únic posseïdor de l'essència nacional, més castellana que no pas espanyola, única i garant del jacobinisme castellà.

Tot seguit del cop d'estat, Ferran VII emprengué la persecució contra els constitucionalistes o liberals, sense tenir-hi en compte els mèrits contrets en la lluita contra Napoleó. S'inicià l'exili d'aquests liberals i també les conspiracions dins del país per tombar la tirania i tornar al règim constitucional.

Només passaren tres anys, el 1817, quan antics guerrillers ascendits a generals, Lluís Lacy i Milans del Bosc, intentaren un cop d'estat que fracassà. El primer, fet presoner, fou afusellat al castell de Bellver, a Ciutat de Mallorca. El segon, pogué fugir a l'estranger.

El gener de 1820, un nombrós exèrcit destinat a reforçar les tropes de combatien contra Bolívar a Veneçuela, s'alçaven comandats pels coronels Rafael Riego i Antonio Quiroga, que s'estengué per tot el país i Ferran VII, de mala gana, li calgué dir: "*Marchemos, y yo el primero, por la senda constitucional*". A Catalunya, fou rebuda la notícia amb alegria per les ciutats i viles i amb prevenció en els sectors rurals.

Durant tres anys, s'imposà el "trienni liberal" i succeí que en comptes de la moderació, els governs liberals es dedicaren a la persecució dels absolutistes, s'iniciava, fatalment, la "lleï del pèndol" encara vigent: passar d'un extrem a l'altre. Es produí un desgavell, un desori fomentat pel nou estat d'esperit que anunciava una nova

manera de pensar en l'art i la bellesa: el Romanticisme, la exaltació de la rauxa, de l'edat mitja i de la follia, tot al contrari al rigor estètic, raonat i mesurat del neoclassicisme anterior.

Amb aquests excessos, molta gent d'ordre decantada cap al liberalisme se'n anava cap a l'oposició o es mantenia neutral. Altrament, aquest fervor revolucionari que expressaven els liberals exaltats espantava a la resta de les monarquies europees, totes absolutistes, llevat de l'anglesa. Així doncs, d'altres revolucions a imitació de l'espanyola s'havien produït a Nàpols i el Piemont i es contagiava també a Portugal. El mite de l'origen diví dels monarques se'n anava en orris i els reis europeus que havien creat una patronal de la reialesa, anomenada "Santa Aliança" on França, Àustria, Prússia i Rússia movien les fitxes, al congrés de Verona encarregaven a França l'intervenció armada. Serà un exèrcit de cent mil homes, conegut com "els fills de Sant Lluís".

Ja feia temps que partides armades, de caire absolutista, operaven per les muntanyes de Catalunya, ajudades sense cap dissimul per Lluís XVIII. Amb motiu d'una epidèmia de "febre groga", els guerrillers s'apoderaven el 31 de juny de 1822, de La Seu d'Urgell, on establiren una regència que feia una crida per restituir al rei el poder absolut. El govern reaccionà i sota el comandament del general Espoz i Mina, antic guerriller, es recuperava amb una fulgurant campanya les viles ocupades, essent destruïdes i saquejades Castellfollit i Sant Llorenç de Morunys.

Això precipità l'intervenció estrangera i sota el comandament del duc d'Angulema, entrava a la península en un veritable passeig militar, a excepció de Catalunya, on l'exèrcit estatal d'Espoz i Mina i els guerrillers Milans del Bosc, Llovera i Manso, plantaren cara. Figueres, la Seu d'Urgell, Lleida, entre setembre i octubre queien en mans franceses i Barcelona ho feia el 4 de novembre, després d'un setge de cinc mesos. A la resta de l'estat, no hi hagué lluita, un fet sorprenent, car no feia sinò quinze anys que havia ofert una resistència ferotge a una invasió semblant.

Ferran VII reaccionà amb tota la crueltat i vilesa del que és capaç un ésser rancuniós i tarat. Barcelona, ocupada fins 1826 per tropes franceses s'escapolí de moment a la ferotge repressió de la que no es lliurà després i que provocà les admonicions i també amenaces de la Santa Aliança i que indignava el "patriotisme" dels

absolutistes més exaltats que posaven llurs esperances en l'Infant Carles, l'hereu de la corona, car Ferran, malgrat els tres matrimonis, no tenia descendents.

Aquells mateix any, sorgiren de nou les partides armades, preludi de les properes guerres carlines. Aquestes, s'anomenaven "els malcontents" i fins i tot, el 1827, es formà a Manresa un "Junta de govern del Principat". Aquell any de 1826, el 1 d'agost, era executat a València Gaietà Ripoll, mestre, reu de l'Inquisició, acusat d'heretgia. Era el darrer pres d'aquesta institució a Espanya.

A Ferran VII ,li calgué venir a Barcelona on, liberal com era, fou acollit amb entusiasme i es que, malgrat tot, els partidaris del seu germà apareixien com més extremistes que el mateix rei, que semblava aleshores, ser un mal menor. Llançava un manifest el 26 de setembre de 1827 a Barcelona estant, prometen el perdó reial. Molts dels revoltats cuitaren a rendir-se i un bon nombre fou executat. Evacuades les tropes franceses, Ferran nomenà a un aventurer francès, Charles d'Espagnac, comte d'Espanya, capità general de Catalunya. S'inicià un període de veritable terror que durà cinc anys, fins 1832. Era un home foll, paranoic total. Un clam s'aixecà per tot el país davant les arbitriarietats i malvestats d'aquest personatge. El 1830 Ferran casà per quarta vegada amb una neboda, Maria Cristina de Nàpols, jove, bonica i saludable quer, entrant per Catalunya, es guanyà les simpaties pel seu tracte afable. Embarassada, el rei publicà el 29 de juny de 1830 la pragmàtica sanció de 1790, secreta fins aleshores, que anul·lava la de Felip V, que establia la llei sàlica. El 10 d'octubre de 1830 naixia la futura Isabel II. L'espectre de la guerra civil es feia palès, car la salut del rei era fràgil i la reina, possible regent, no amagava, potser per necessitat, llurs simpaties liberals.

Ferran emmalaltí i la reina com a governadora, propicià la destitució del comte d'Espanya i nomenà el general Llauder, català, el novembre de 1832, rebut amb joia a Barcelona i les ciutats del Principat. El poble intentà linxar a "l'assassí de catalans" com era conegut el comte. Barcelona i les poblacions costaneres i les industrialitzades de l'interior, es decantaven cap a la reina i la seva filla. Ferran VII moria el 29 de setembre de 1833 i sis dies més tard esclatava la guerra civil.

Pèrdua de les colònies americanes.

Des de mitjans del segle XVIII havien sorgit revoltes a tot el continent americà contra els abusos de les autoritats colonials. Consolidada l'independència del continent, restaren només a Espanya les illes de Cuba i Puerto Rico i dependències del Pacífic com les Filipines, Guam, les illes Marianes i Palau. La guerra d'independència fou una lluita sagnant, especialment a Veneçuela, que es perllongà durant catorze anys, dirigida pel descendent de bascos, Simón Bolívar. Llurs armes alliberaren Panamà, Colòmbia, Veneçuela, Equador i Perú, mentre altre alliberador, José de Sanmartin, ho feia a l'argentina i Xile, Hidalgo i després Itúrbide a Mèxic i Artigas a l'Uruguai. Bolívar tenia el propòsit d'alliberar fins i tot la península dels Borbons després d'ocupar les illes del Carib i les Canàries, els conflictes interns, la magnitud dels seus propòsits i la prevenció dels Estats Units i d'Anglaterra, temorosos que sorgís una gran potència, Colòmbia, que disputés llur hegemonia, impossibilitaren aquest grandios projecte i fomentant les divisions internes, fraccionares el somni d'uns estats confederats de Sud-americà.

Les conseqüències de l'independència pocs anys després de la llibertat de comerç foren dramàtiques per Catalunya. Gran part de la producció tèxtil, oli, vi, aiguardents, manufactures de ferro, anaven als mercats americans. Es produí un canvi, comerç amb les Antilles i Filipines, un comerç d'anada i tornada, car molts catalans s'establiren a les illes i fundaren empreses per explotar el tabac, el sucre, el cafè, el cotó, el cacau, el rom i els colorants naturals i remeis com la quina. També el comerç català intentà aprofundir amb la resta peninsular, hi havia l'inconvenient de la manca de vies de comunicació i la pobresa endèmica de la ruralia espanyola, calia incrementar l'importació dels productes de l'interior peninsular per compensar l'exportació de la producció industrial catalana. En aquest temps s'inicià l'importació de blat castellà que completava el que arribava en gavarres Ebre avall, procedent de Navarra i l'Aragó i es trencava el vincle que durant cinc segles s'establí amb Sicília.

Altre enemic del comerç català fou el contraban, generalitzat a les zones frontereres i marítimes, sovint tolerades per les autoritats locals, corrompudes pel comerç il·lícit.

Davant la situació política, la societat del Principat es fraccionà en dos bàndols irreconciliables: a les poblacions costaneres i ciutats industrialitzades de l'interior, es decantaven pel pensament liberal encarnat en la reina Maria Cristina i la ruralia, especialment a la muntanya, es pronunciava pel pretendent Carles, d'idees absolutistes.

La primera guerra carlina. Isabel II.

Mort Ferran VII, sis dies més tard, a Prats de Lluçanès, es feia la proclamació de Carles V. S'iniciava la primera carlinada que tindria llur teatre d'operacions al país Basc, Navarra, Catalunya i als massissos muntanyosos del país Valencià i Aragó. Barcelona es decantà per la bella reina, nascuda a Palerm el 1806. Tenia 27 anys quan assumí la regència i Isabel II dos anys. Aquest mateix any, es casà en secret amb un guàrdia de Corps, Agustín Fernando Muñoz, amb qui tingué set fills, fins la seva mort, a França, el 1878.

La guerra esdevindria uns veritables acarnissaments que feien fredar a Europa, encara avesada a unes regles més o menys humanitàries. Foren freqüents les matances de presoners, com la del "pas dels lliberals", a l'alta Garrotxa, i les represàlies a la reraguarda, com l'afusellament de la mare de Ramon Cabrera, Maria Grinyó a Tortosa, ja anciana, pels liberals.

I per més confusió, en cadascú dels dos bàndols, carlins i isabelins, dits també cristins o liberals, hi havia profundes divisions: entre els carlins, la camarilla del pretendent s'enfrontava sovint amb generals, com Maroto, Cabrera o Zumalacàrregui i entre els liberals sorgiren aviat dos grups, els moderats i els progressistes que durant bona part del segle XIX donarien pas a lluites civils i nombrosos "pronunciamientos".

A Catalunya, l'expedició d'un exèrcit enviat pel pretendent, fracassà rotundament. Més èxits obtingueren els caps guerrillers en que cadascú anava a la seva. Noms com els Tristany, Benet, ambdós canonges, Bartomeu Porredon, dit "Ros d'Eroles", Josep Pons, "el Pep de l'Oli", Boquica i d'altres. Fracassat el setge d'Olot el 1835, els Tristany se'n apoderaven de Solsona el 1837 i poc després de Berga, on s'instal·là la Junta Superior Governativa.

Aquests èxits carlins provocaren greus aldarulls a les ciutats liberals per la causa que gran part del clergat s'havia decantat pels

carlins, les multituds excitades, incendiaren convents i esglésies i s'assassinaren frares i capellans. Es perderen moltes obres d'art en els incendis de Santa Caterina a Barcelona, Ripoll, Poblet i Santes Creus. També fàbriques com la Bonaplata.

Aquests fets provocaren la constitució a Barcelona, d'una Junta auxiliar consultiva que publicà un manifest per redreçar la situació i elevar un Memorial a la reina, el primer que Catalunya trametia a la reialesa. A continuació es creaven juntes a València i Saragossa i la de Barcelona proposà formar una federació d'estats. Per primer cop es parlava d'un estat federal. L'11 d'octubre de 1835 Juan Alvarez Mendizábal era anomenat cap del govern i promulgà l'extinció de les ordes religioses llevat de les consagrades a l'atenció dels malalts, a l'ensenyament de nens pobres o a la formació de missioners. Tanmateix, els bens d'aquestes comunitats es posaven a la venda a canvi que l'estat prenia al seu càrrec el manteniment del culte catòlic i el pagament de nombroses indemnitzacions.

El 1837 Mendizábal fou destituït mentre es preparava una nova constitució, la del 1837 i es dibuixaven els dos cabdills oposats: Espartero, general victoriós, com a cap dels progressistes i Narváez, també general, com a cap dels moderats. Aquests dos homes, fins l'arribada de Joan Prim, dominaran la política del país.

La fama de Ramon Cabrera, "el tigre del Maestrat" cresqué amb la victòria sobre els isabelins a Xerta, el que permeté a Carles avançar cap a Madrid que fou un rotund fracàs, mentre Cabrera prenia Morella.

El 1838 tornava a Catalunya el comte d'Espanya, "l'assassí dels catalans", cruel i ignorant, perdé les places de Solsona i Àger, incendià Manlleu i Ripoll i les viles carlines d'Olvan i Gironella, entre els mateixos carlins s'aixecà un clam fins que destituït i conduït custodiat pels mossos d'esquadra, fou assassinat al pont del "Diable, a prop d'Organyà i llançat a les aigües del Segre, el 2 de novembre de 1839.

El 31 d'agost de 1839 l'exèrcit carlí del nord signava el Conveni de Vergara entre Maroto i Espartero i Carles s'exiliava a França. La lluita continuà a Catalunya i al Maestrat on es feu fort Cabrera nomenat capità general. Malalt, no pogué evitar l'avanç dels liberals i el 4 de juliol Berga, darrer baluard carlí, restava en mans liberals i

el dia 6, Cabrera i les restes del seu exèrcit passaven la frontera amb França. La guerra carlina havia finit.

En aquesta època es generalitzà a Catalunya l'ús de la màquina de vapor, això permeté situar les fàbriques als llocs de població més densa i provocà una divisió en el món obrer, els operaris, que feien anar les màquines i els autèntics proletaris, obrers sense qualificació que derivaven cap l'anarquisme i la revolta.

El 12 d'octubre de 1840, després de llargs enfrontaments amb Espartero, la reina Maria Cristina renuncià a la regència que assumí Espartero, la reina però a Paris estant, atiava la revolta contra Espartero i el 1842 Barcelona s'alçava contra el govern en saber-se que estava negociant amb Anglaterra un tractat de comerç que afavoria l'importació dels tèxtils anglesos a canvi de vins i fruits peninsulars i també per la lleva de noves quintes. La resposta d'Espartero fou el bombardeig de la ciutat del 3 al 4 de novembre que destruï o danyà més de quatre-centes cases.

Un cop militar, comandat pels generals Narváez i Serrano, secundats pels coronels Joan Prim i Milans del Bosch alçats a Reus, entraven a Madrid entre el 23 i el 24 de juliol de 1843 i Espartero s'exiliava cap Anglaterra.

Ara es feia present a Barcelona la qüestió social i la ciutat es revoltà de nou i Prim, nou governador militar, ordenà un nou bombardeig el 7 de setembre. La revolta s'apaivagà amb la declaració de la majoria d'edat d'Isabel II als tretze anys.

El 3 de novembre de 1844 el general Narváez formà un govern conservador que duraria deu anys, amb una constant vigilància als moviments socials i militars. A Catalunya s'alçaren algunes partides republicanes i la segona guerra carlina, exclusiva del Principat que finí el 23 d'abril de 1849, quan Cabrera tornà a exiliar-se a França perseguit pel general Concha, Marquès del Duero.

En aquest temps s'inicià una campanya contra Catalunya per part de la premsa de Madrid: ja parlaven de la qüestió catalana i de llur "provincialisme", llavors sinònim de nacionalisme, també amb la protecció aranzelària per l'indústria catalana se'ns acusava d'egoistes i explotadors de la resta del país. De res servia la demostració de la contribució de Catalunya a les finances de l'estat car Catalunya, amb la dotzena part de població contribuïa amb la

cinquena del pressupost nacional a més dels beneficis que el mercat català reportava als productes agrícoles de la resta del país.

Narváez intentà substituir la constitució de 1845 per d'altre encara més reaccionària que provocà el pronunciament del general O'Donnell el 28 de juny de 1854 i Barcelona es sumava a l'alçament. Aquell mateix any hagué a Catalunya la primera vaga general per l'introducció de les màquines de filar "selfactines" que produïren l'acomiadament de molts obrers. Derrocat Narváez i amb ell els moderats, prenia el poder de nou, Baldomer Espartero que inaugurà l'anomenat "bienni progressista". Aviat hagueren topades al Principat: el capità general, Joan Zapatero, davant l'aixecament d'algunes partides carlines proclamà l'estat de setge i suprimí totes les associacions patronals i obreres, aquests organitzaren la vaga general a tot el Principat i el ex-diputat Josep Sol i Padrís, president de l'Institut Industrial de Catalunya, era assassinat a Sants. Les reivindicacions dels vaguistes foren la llibertat d'associació i una jornada laboral de deu hores.

El juliol de 1856, O'Donnell, cap d'un nou partit, Unión Liberal donà un cop d'estat i de nou Narváez i amb ell O'Donnell durant cinc anys, foren els dirigents del país. Un intent carlí el 1860, fracassà sense que hagué cap enfrontament, si però l'hagué al Marroc on l'intervenció del general Prim al capdavant del cos de voluntaris catalans consolidà llur prestigi un cop finida la guerra amb la batalla de Wad-Ras i la presa de Tetuán el 23 de març de 1860.

El govern de O'Donnell envià a Prim amb un cos expedicionari a Mèxic en unió de tropes franceses i angleses i superà la gelosia del general Serrano, governador de Cuba. Adonant-se de la situació mexicana, pronosticà a Napoleó III de França el fracàs de llur temptativa d'introduir un emperador al país i consumat aquest fracàs, llur prestigi com a diplomàtic fou encara més palès. Per tot això, es guanyà l'enemistat del govern moderat i li calgué exiliar-se fins que, morts O'Donnell i Narváez, la monarquia restava desamparada i el 18 de setembre de 1868, Prim, Serrano i l'almirall Topete donaven un cop d'estat i declaraven a Isabel II exclosa del tron.

També en 1833, amb la llei de l'estructura provincial, el Principat patia una nova mutilació: la franja de Ponent i el Matarranya,

catalanes per llur llengua, tradició i divisió eclesiàstica, passaven a formar part de l'Aragó.

Els ferrocarrils.

Un grup d'empresaris mataronins encapçalats per Miquel Biada, un indià que a Cuba conegué el primer ferrocarril construït en l'encara colònia espanyola (1838), de tornada a Mataró promogué la concessió del ferrocarril de Barcelona a Mataró. Davant la desconfiança general, el 1845 s'iniciaren els treballs a càrrec d'enginyers anglesos i s'obrí el túnel de Montgat, el primer del país i per imposició del govern central, s'establí l'ample de via en els 1668 mms., en lloc dels 1435 de l'ample europeu. Poc després de la seva mort, el 28 d'octubre de 1848 s'inaugurava la línia. Fou un ferrocarril construït sense cap ajut oficial.

Esperonat per l'èxit, el govern central construï a corre-cuita el ferrocarril Madrid- Aranjuez. A continuació s'obria la concessió de línies segons un pla radial des de Madrid. El 1853 s'obria la línia Barcelona -Molins de Rei que en 1865 arribava a Tarragona i el 1854 Barcelona- Granollers que el 1862 assolía Girona mentre la línia de Mataró ho feia a Arenys de Mar. Fusionades aquestes línies en la Companyia de Ferrocarrils de Tarragona a Barcelona i França, enllaçaven el 1878 amb la xarxa francesa a Cervera de la Marenda. També el 1855 es posava en servei la línia de Barcelona a Sabadell dins del projecte fins a Saragossa i el 1860 el tren arribà a Lleida i el 1861 a Saragossa. També el 1879 Tarragona i Lleida restaven enllaçades. Tarragona- Amposta el 1865 i en 1881 s'obria la de Vilanova i la Geltrú a Barcelona després de foradar els túnels del Garraf i el 1889 s'assolia Mora la Nova després de l'obertura del llarg túnel de l'Argentera de quasi nou Qms. De Barcelona a Ripoll i Sant Joan de les Abadesses s'enllestia el 1886. Les diverses companyies es fusionaren en dos: MZA i NORTE integrades a RENFE el 1941.

L'estat li calgué construir, per raons estratègiques, el tram Ripoll Puigcerdà el 1922 i Lleida a Balaguer, el 1924, dins del projecte de ferrocarril transpirinenc Lleida - Saint Giron.

Altres línies ferroviàries foren les de Barcelona a Sarrià el 1863 i llur prolongació a Sabadell i Terrassa, d'amplada europea (1919 i 1922), de Barcelona a Manresa i Igualada d'ample de 1000 mms.,

oberta entre 1892 i 1924. Línies ja clausurades foren les de Mollet a Caldes (1881-1932), i d'altres d'amplada estreta: Manresa Guardiola de Berguedà (1904-1974), Girona Olot (1895-1969), Girona Sant Feliu de Guíxols (1892-1969), Girona Palamós (1887-1956), Girona Banyoles (1928-1956), Mollerussa - Balaguer - Menàrguens (1905-1951), Reus - Salou (1887, en servei), Tortosa La Cava (1926-1968), el Cremallera de Montserrat (l'antic, de 1892 a 1957), de nou recuperat, i el cremallera de Núria, en servei des de 1931.

Joan Prim i Prats, àrbitre de la política espanyola.

Enderrocada Isabel II, els republicans volien instaurar la república, Prim però, era monàrquic i llur propòsit era instaurar una monarquia no borbònica i les Corts aprovaven la Constitució de 1869 de caire monàrquic i ni carlins ni republicans l'acceptaren. Prim, com a President del Consell de Ministres, dirigí les operacions militars i cercats a La Bisbal, 3.000 federals es rendiren. Aquell mateix any, el ministre de finances, Laureà Figuerola, promulgà la pesseta com moneda única i oficial a tot l'estat. Aquesta moneda s'havia creat a Barcelona el 1813 i a tot el Principat el 1833.

El govern, encapçalat per Prim, l'onze de novembre de 1869 reconegué el dret de reunió i d'associació dels obrers i Barcelona fou la capdavantera d'aquestes associacions.

La candidatura al tron espanyol provocà la guerra Franco - Prussiana i a la fi, l'elecció era pel príncep Amadeu de Savoia, fill del rei d'Itàlia Víctor Manuel I. Prim feia nosa a molta gent: carlins, republicans, borbònics o Alfonsins, nacionalistes castellans, gelosos que un català manés a Espanya, també al clergat per llur condició de maçó i per portar un rei de la casa de Savoia que havia ocupat Roma i incorporat el domini del Papa, presoner en el Vaticà. Així, el 27 de desembre de 1870, al carrer del turc, de Madrid, era emboscat i ferit de mort. El mateix dia que Prim moria, Amadeu I desembarcava a Cartagena.

Amadeu I. La primera República i la restauració d'Alfons XII.

La mort de Joan Prim deixava a Amadeu I sense un suport ferm. Malgrat llur bona disposició, les dots personals i un respecte absolut als seus deures constitucionals, estava envoltat d'enemics que,

oposats ideològicament, els unia el rebuig a Amadeu i per complicar-ho encara més, a Catalunya s'iniciava la tercera guerra carlina el 8 d'abril de 1872. Les baralles dels polítics a Madrid continuaven i fins i tot la família reial patí un atemptat. El rei es veia perdut en aquest ambient crispat i a instàncies de la reina, l'onze de febrer de 1873 Amadeu abdicava car el país era ingovernable.

L'endemà, les Corts proclamaven la I República amb els vots dels alfonsins i carlins, que no dubtaven del fracàs de l'assaig republicà. La presència catalana en la naixent república fou palesa amb els dos primers presidents, Estanislau Figueres i Francesc Pi i Margall, que preconitzà una república federal. Els polítics madrilenys publicaven escrits carregats d'indignació i ofenses contra la suposada hegemonia catalana, insinuant que volien privar a Madrid de llur capitalitat.

Es feia difícil governar en un país sacsejat per la guerra carlina a la que s'afegí l'insurrecció cubana, ambdós prenent volada davant l'indisciplina de les forces del govern. Esclatava també l'insurrecció cantonalista de Cartagena, amb gran part de la marina de guerra. Nomenat president Nicolau Salmerón, fou substituït per Emili Castelar que al perdre una votació de confiança al Congrés, donà peu a que el general Pavia entrà a la Cambra amb la guàrdia civil. Moria així la I República. (3 de gener de 1874).

Es formà un govern de transició que destituí al capità general de Catalunya, Arseni Martínez Campos, que havia sabut mantenir l'ordre al principat malgrat la guerra carlina. Catalunya estava cansada de la guerra, de la debilitat del govern de transició i la burgesia i no cal dir, l'aristocràcia i la propaganda alfonsina del fill d'Isabel II, presentant-lo com un model pel seu caràcter i formació, alertats també pel lliurecanvisme que amenaçava l'indústria, persistí en el seu ajut a Martínez Campos i el 28 de desembre de 1874, el general, a Sagunt estant, al davant de les tropes, proclamà rei a Alfons XII. El nou rei, nascut el 1857, de només disset anys, desembarcava a Barcelona on era acollit amb entusiasme.

Imatges projectades:

15-01: Ferran VII.

15-02: Europa cap el 1815.

- 15-03. *Desembarcament de Ferran VII al port de Santa Maria. l'1/10/1823.*
Comença la Dècada Ominosa.
- 15-04: *Carlos Maria Isidro, (Carles V), el pretendent carlí.*
- 15-05: *Ramon Cabrera, "El tigre del Maestrat"*
- 15-06: *Maria Cristina de Borbón Dos-Sicílias, mare d'Isabel II.*
- 15-07: *Baldomer Espartero, Duc de la Victòria.*
- 15-08: *Ramon Maria de Narváez.*
- 15-09: *Mapa de l'emancipació de l'Amèrica continental hispana.*
- 15-10: *Isabel II.*
- 15-11: *La mort del comte d'Espanya, Carles d'Eparnac, el 1839.*
- 15-12: *Imatge de Girona el 1842, a partir d'un daguerreotip.*
- 15-13: *Imatge d'Hostalric el 1842, a partir d'un daguerreotip.*
- 15-14: *Moll de Salou, a principis del segle XIX.*
- 15-15: *Plànol de Barcelona abans del pla Cerdà. (1848).*
- 15-16: *La maçoneria i alguns dels seus principals membres.*
- 15-17: *Màquina del ferrocarril de Barcelona a Mataró (1848).*
- 15-18: *Ferrocarril a Granollers. Estació de Granollers Canovelles.*
- 15-19: *Ferrocarril de Sarrià a Barcelona, el 1863.*
- 15-20: *Forja metal·lúrgica al tercer terç del segle XIX.*
- 15-21: *Batalla de Tetuán, pintat per Marià Fortuny.*
- 15-22: *Joan Prim Prats.*
- 15-23: *Retorn triomfal d'Àfrica del general Prim.*
- 15-24: *Solsona, presa pels carlins. (1860).*
- 15-25: *Proclamació de la I República a la plaça de Sant Jaume de Barcelona.*
- 15-26: *Amadeu I. de Savoia, rei d'Espanya.*
- 15-27: *Mapa de l'expansió econòmica i de la xarxa de ferrocarrils durant el Segle XIX a Catalunya.*
- 15-28: *Les primeres pessetes: 1813, 1837 i 1870, aquesta oficial a tot l'estat.*